
České dějiny v kruhu

České dějiny v kruhu

Vážený pane rektore, vážení členové akademické obce, vážení hosté, chtěl bych na začátku především poděkovat. Na prvním místě svým kolegům z autorského týmu, kteří se na vzniku knihy, výstavy a semináře o Janu Palachovi podíleli: Michale Benešové, Petru Blažkovi, Patriku Eichlerovi, Veronice Jáchimové a Viktoru Portelovi. Za pomoc při organizaci semináře musím poděkovat také Petru Píšovi.

Moje druhé poděkování směřuje k vedení Filozofické fakulty UK i k vedení Univerzity Karlovy, které akce k připomenutí 40. výročí smrti Jana Palacha finančně i prostorově podpořili. A v případě Filozofické fakulty musím poděkovat také za výraznou organizační pomoc, jak jejímu vedení, tak řadě jejích zaměstnanců.

Byl jsem zde požádán o krátký proslov, který by tématicky navázal na projev pana rektora. Rád toho využiji, protože příběh Jana Palacha a zvláště „příběh“ jeho doby, k tomu doslova vybízejí. V českých a československých dějinách jsme často svědky toho, že některé události se jakoby opakují, že některé vlastnosti se v různých obměnách znovu derou na povrch, jakoby by se české dějiny točily v kruhu. V krátkém rozestupu zažilo Československo dvě velmi podobné okupace cizími vojsky; zažili jsme také tři podobné zlomy, kdy se jedna část elit snažila intenzivně zničit druhou část, většinou talentovanější a schopnější, protože jí překážela v jejích mocenských ambicích. Mám na mysli druhou republiku, dobu nástupu komunismu a dobu normalizačních prověrek. V těchto kritických chvílích se až povážlivě často opakuje ještě jedna konstanta: že se jako národ snažíme spíše zazimovat a přežít než abychom s tím, co doba přináší, skutečně bojovali.

V listopadu 1989 se zdálo, že jsme konečně nakročili jiným směrem a že z toho stále stejného kruhu vystoupíme. Bohužel dnes, po dalších dvaceti letech, se zdá, že se v něm točíme stále dál.

Tento návrat je nejzřetelnější v politice, ve které to vypadá jakoby normalizace dosud neskončila. Podobně jako tehdy jsou ve vedení státu povětšinou lidé, kteří své vlastní zájmy upřednostňují nad zájmy společnosti (a v několika posledních měsících také nad zájmy Evropy); lidé, pro které je politika spíše mocenskou hrou než službou; lidé, kterým často chybí širší rozhled i slušné vychování, vystupují na veřejnosti vulgárně a bohužel někdy i vysloveně kriminálně.

Asi se divíte, proč o tom mluvím zde – na tomto slavnostním univerzitním fóru. Především proto, že studenti a učitelé této univerzity (a dalších českých vysokých škol) dokázali již několikrát ten stále se opakující kruhový pohyb zastavit a vlastním příkladem ukázat, že není nutnou podmínkou českého života. Ve dvacátém století to byli například Tomáš Garrigue Masaryk, Jan Opletal, studenti pochodující na Hrad v únoru 1948, Jan Palach, Jan Patočka a celá řada dalších. Myslím, že dnes stojíme před stejným úkolem jako oni. Tedy znovu narušit onen kruh, nyní v podobě malého českého politikaření a udělat všechno pro to, aby se nikdy nevrátil. Především proto, aby další generace – za dalších dvacet let – mohla mít alespoň trochu pocit, že život v této zemi nestojí na místě, ale že se odvíjí jako přímka, která má nějaký cíl. Děkuji za pozornost.

Mgr. Jakub Jareš, 7. dubna 2009